

OGÓLNE WARUNKI OBOWIĄZKOWEGO ORAZ DOBROWOLNEGO DOTOWANEGO UBEZPIECZENIA UPRAW ROLNYCH „BEZPIECZNE UPRAWY”

Rodzaj informacji	Jednostka redakcyjna
Przesłanki wypłaty odszkodowania i innych świadczeń	§ 2 ust. 2 § 4 ust. 1–3 § 13 ust. 1–2 § 14 § 15 ust. 1–2 § 16
Ograniczenia oraz wyłączenia odpowiedzialności Towarzystwa uprawniające do odmowy wypłaty odszkodowania i innych świadczeń lub ich obniżenia	§ 2 ust. 1 pkt 2, 11 § 4 ust. 4–7 § 6 ust. 3–7 § 9 ust. 1 § 13 ust. 3 § 15 ust. 3–6 § 17

Postanowienia ogólne

§ 1

- Niniejsze Ogólne Warunki Ubezpieczenia Obowiązkowego oraz Dobrowolnego Dotowanego Ubezpieczenia upraw Rolnych „Bezpieczne Uprawy”, zwane dalej **OWU**, mają zastosowanie do umów ubezpieczenia zawieranych przez Pocztowe Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych, zwane dalej **Towarzystwem**, z producentami rolnymi, zwanymi dalej **Ubezpieczającymi**.
- Niniejsze OWU stosuje się do obowiązkowych i dobrowolnych umów ubezpieczenia upraw rolnych objętych dopłatami, zawieranych na podstawie Ustawy o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich z dnia 7 lipca 2005 r. (Dz.U. z 2017 r., poz. 2047).

Definicje

§ 2

- Przez użyte w niniejszych OWU definicje rozumie się:

- franszyza integralna** – wyłączenie odpowiedzialności za szkody nieprzekraczające ustalonego w umowie ubezpieczenia procentu szkody w plonie głównym powstałe w danej uprawie na polu lub jego części;
- franszyza redukccyjna** – ustalona w umowie ubezpieczenia procentowo w stosunku do sumy ubezpieczenia kwota, o którą pomniejszone jest odszkodowanie;
- gospodarstwo rolne** – obszar gruntów sklasyfikowanych w ewidencji gruntów i budynków jako użytki rolne lub jako grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych o łącznej powierzchni przekraczającej 1 ha lub 1 ha przeliczeniowy, z wyjątkiem gruntów zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej innej niż działalność rolnicza, a także obszar takich gruntów, niezależnie od powierzchni, jeżeli jest prowadzona na nim produkcja rolna stanowiąca dział specjalny produkcji rolnej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz przepisów o podatku dochodowym od osób prawnych;

- 4) **okres karencji** – okres 14 dni od dnia zawarcia umowy ubezpieczenia, w czasie którego zajście zdarzenia przewidzianego w umowie ubezpieczenia nie powoduje odpowiedzialności Towarzystwa;
  - 5) **okres ubezpieczenia** – czas obowiązywania umowy ubezpieczenia, w którym następuje rozpoczęcie i zakończenie okresu ochrony na warunkach określonych w OWU;
  - 6) **pole** – zwarty obszar gruntu rolnego, wchodzący w skład gospodarstwa rolnego, na którym jest prowadzona jedna uprawa;
  - 7) **poletko kontrolne** – pas uprawy rolnej o szerokości co najmniej 4 m dla upraw rzepaku i roślin strączkowych oraz 2 m dla pozostałych upraw, przebiegający przez całą długość pola w środkowej jego części. W przypadku owoców drzew i krzewów owocowych oraz chmielu pas uwzględnia minimum jeden rząd drzew (krzewów) przez środek sadu, kwatery lub pola;
  - 8) **pożar** – działanie ognia, który przedostał się poza palenisko lub powstał bez paleniska i rozszerzył się o własnej sile;
  - 9) **producent rolny** – osoba fizyczna, osoba prawna albo jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, w której posiadaniu lub współposiadaniu jest gospodarstwo rolne, prowadząca działalność rolniczą, o której mowa w art. 4 ust. 1 lit. c Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1307/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r., ustanawiającego przepisy dotyczące płatności bezpośrednich dla rolników na podstawie systemów wsparcia w ramach wspólnej polityki rolnej oraz uchylającego Rozporządzenie Rady (WE) nr 637/2008 i Rozporządzenie Rady (WE) nr 73/2009 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013 r., str. 608);
  - 10) **szkoda** – strata majątkowa, polegająca na uszkodzeniu lub utracie ubezpieczonego plonu, powstała w wyniku zdarzenia ubezpieczeniowego zaistniałego w okresie ochrony ubezpieczeniowej;
  - 11) **szkoda całkowita** – szkoda powstała wskutek zdarzeń objętych ochroną ubezpieczeniową polegająca na całkowitej utracie plonu głównego lub zniszczeniu uprawy w stopniu kwalifikującym ją do likwidacji, w tym do zaorania, w przypadku nasadzeń drzew i krzewów owocowych zniszczenie roślin w stopniu uniemożliwiającym uzyskanie plonu ekonomicznie uzasadnionego, w przypadku nasadzeń tytoniu zniszczenie co najmniej 80% roślin;
  - 12) **szkoda częściowa** – szkoda niebędąca szkodą całkowitą;
  - 13) **szkoda wtórna** – kolejna szkoda, która powstała w tej samej uprawie w czasie jednego sezonu wegetacyjnego tego samego okresu ubezpieczenia;
  - 14) **suma ubezpieczenia** – kwota stanowiąca górną granicę odpowiedzialności Towarzystwa za szkody powstałe w okresie ubezpieczenia określana dla uprawy;
  - 15) **Ubezpieczający/Ubezpieczony** – producent rolny będący posiadaczem upraw rolnych objętych ubezpieczeniem;
  - 16) **udział własny** – określona część szkody wyrażona w procentach, o którą Towarzystwo zmniejsza odszkodowanie;
  - 17) **zdarzenie ubezpieczeniowe** – uszkodzenie uprawy rolnej na skutek wystąpienia ryzyka objętego ochroną w ramach umowy ubezpieczenia.
2. Szkody spowodowane przez:
    - 1) **powódź** – oznaczają szkody powstałe wskutek:
      - a) zalania terenów w następstwie podniesienia się poziomu wód płynących lub stojących,
      - b) zalania terenów wskutek deszczu nawalnego,
      - c) spływu wód po zboczach lub stokach na terenach górskich i podgórskich;
    - 2) **grad** – oznaczają szkody powstałe wskutek opadu atmosferycznego składającego się z bryłek lodu;
    - 3) **suszę** – oznaczają szkody spowodowane wystąpieniem, w dowolnym sześciodekadowym okresie od 21 marca do 30 września, spadku klimatycznego bilansu wodnego poniżej wartości określonej dla poszczególnych gatunków roślin uprawnych i gleb;
    - 4) **ujemne skutki przezimowania** – oznaczają szkody spowodowane wymarzeniem, wymoknięciem, wyprzieniem, wysmaleniem lub wysadzeniem roślin w okresie od 1 grudnia do 30 kwietnia polegające na całkowitym lub częściowym zniszczeniu roślin lub całkowitej utracie plonu lub jego części;
    - 5) **przymrozki wiosenne** – oznaczają szkody spowodowane przez obniżenie się temperatury poniżej 0°C w okresie od 15 kwietnia do 30 czerwca polegające na całkowitym lub częściowym zniszczeniu roślin lub całkowitej utracie plonu lub jego części;
    - 6) **huragan** – oznaczają szkody powstałe w wyniku działania wiatru o prędkości nie mniejszej niż 24 m/s, którego działanie wyrządza masowe szkody; pojedyncze szkody uważa się za spowodowane przez huragan, jeżeli w najbliższym sąsiedztwie stwierdzono działanie huraganu;
    - 7) **deszcz nawalny** – oznaczają szkody powstałe wskutek deszczu o współczynniku wydajności o wartości co najmniej 4; w przypadku braku możliwości ustalenia tego współczynnika bierze się pod uwagę stan faktyczny i rozmiar szkód w miejscu ich powstania, świadczące wyraźnie o działaniach deszczu nawalnego;
    - 8) **piorun** – oznaczają szkody będące następstwem wyładowania atmosferycznego pozostawiającego bezsporne ślady tego zdarzenia;
    - 9) **obsuniecie się ziemi** – oznaczają szkody spowodowane przez zapadanie oraz osuwanie się ziemi, z tym że za szkody spowodowane przez:
      - a) **zapadanie się ziemi** – uważa się szkody powstałe wskutek obniżenia się terenu z powodu zawalenia się podziemnych wolnych przestrzeni w gruncie,
      - b) **osuwanie się ziemi** – uważa się szkody powstałe wskutek ruchów ziemi na stokach;
    - 10) **lawinę** – oznaczają szkody powstałe wskutek gwałtownego zsuwania się lub staczania ze zboczy górskich lub podgórskich mas śniegu, lodu, skał, kamieni, ziemi lub błota.

Przedmiot ubezpieczenia

§ 3

1. Umowy ubezpieczenia zawierane na podstawie niniejszych OWU obejmują uprawy:
  - 1) zbóż;
  - 2) kukurydzy;
  - 3) rzepaku;
  - 4) rzepiku;
  - 5) roślin strączkowych;
  - 6) chmielu;
  - 7) tytoniu;
  - 8) ziemniaków;
  - 9) buraków cukrowych;
  - 10) warzyw gruntowych;
  - 11) drzew i krzewów owocowych;
  - 12) truskawek.
2. Umowa ubezpieczenia obejmuje uprawy roślin, o których mowa w ust. 1, uprawianych w plonie głównym, przy czym za plon główny uznaje się w przypadku:
  - 1) buraków cukrowych – korzenie buraka;
  - 2) kukurydzy przeznaczonej na paszę – kolby i nadziemne części rośliny;
  - 3) zbóż, rzepaku, rzepiku, kukurydzy przeznaczonej na ziarno – ziarna lub nasiona;
  - 4) ziemniaków – bulwy;
  - 5) warzyw gruntowych – części warzyw gruntowych przeznaczone do konsumpcji;
  - 6) drzew i krzewów owocowych oraz truskawek – owoce lub nasadzenia;
  - 7) chmielu – szyszki;
  - 8) tytoniu – liście;
  - 9) roślin strączkowych – nasiona.

Zakres ubezpieczenia

§ 4

1. Umowa ubezpieczenia obowiązkowego może zostać zawarta dla upraw, o których mowa w § 3 ust. 1, znajdujących się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w miejscu wskazanym w umowie ubezpieczenia, od zasiewu lub wysadzenia do ich zbioru – od ryzyka wystąpienia szkód spowodowanych przez: powódź, grad, suszę, ujemne skutki przezimowania lub przymrozki wiosenne.

- Umowa ubezpieczenia dobrowolnego może zostać zawarta dla upraw, o których mowa w § 3 ust. 1, znajdujących się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w miejscu wskazanym w umowie ubezpieczenia, od zasiewu lub wysadzenia do ich zbioru – od jednego rodzaju ryzyka albo kilku rodzajów ryzyka wybranych przez Ubezpieczającego, albo wszystkich ryzyk z tych, o których mowa w § 2 ust. 2.
- Na wniosek Ubezpieczającego oraz pod warunkiem zapłaty dodatkowej składki ubezpieczenie, o którym mowa w ust. 1 lub 2, może zostać rozszerzone o ryzyko szkód spowodowanych przez pożar.
- Przedmiotem ubezpieczenia w zakresie ryzyka pożaru mogą być wyłącznie uprawy, o których mowa w § 3 ust. 1 pkt 1–5.
- W umowie ubezpieczenia upraw rolnych, z wyłączeniem ryzyka suszy, ma zastosowanie udział własny Ubezpieczającego wynoszący 10% wysokości szkody. Udział własny ma zastosowanie również w przypadku rozszerzenia umowy o ryzyko pożaru.
- Towarzystwo odpowiada za szkody objęte ochroną ubezpieczeniową, jeżeli szkody spowodowane przez huragan, powódź, grad, ujemne skutki przezimowania, przymrozki wiosenne, deszcz nawalny, piorun, obsunięcie się ziemi, lawinę w plonie głównym wyniosą co najmniej 10%, szkody zaś spowodowane przez suszę wyniosą co najmniej 25%.
- Odszkodowanie za szkody spowodowane przez suszę jest pomniejszane o franszyzę redukcyjną w wysokości 20%, 25% albo 30% sumy ubezpieczenia w zależności od wysokości pomniejszenia wskazanej w umowie ubezpieczenia.

Suma ubezpieczenia

§ 5

- Sumy ubezpieczenia ustala Ubezpieczający w uzgodnieniu z Towarzystwem odrębnie dla każdej uprawy objętej ochroną na danym polu.
- Podstawę ustalenia sumy ubezpieczenia, z uwzględnieniem ust. 4, stanowią:
  - powierzchnia pól, na których uprawa została zgłoszona do ubezpieczenia, ustalana na podstawie kopii aktualnego wniosku o przyznanie płatności do gruntów rolnych lub płatności cukrowych, a jeżeli nie został on przedstawiony Towarzystwu, na podstawie innych dokumentów, a w przypadku ich braku na podstawie oświadczenia Ubezpieczającego;
  - plon uzyskiwany w danym gospodarstwie, nie wyższy od określonego w umowie kontraktacji w przypadku upraw będących przedmiotem kontraktacji, a w przypadku jej niezawarcia nie wyższy od przeciętnego z trzech ostatnich lat – obliczonego na podstawie danych księgowych gospodarstwa, a gdy to nie jest możliwe – ustalony na podstawie średniej dla gminy, a w przypadku braku danych – średniej dla powiatu, a w przypadku braku danych – średniej dla województwa właściwego dla miejsca położenia ubezpieczonych upraw;
  - jednostkowa cena rynkowa plonu głównego występująca na terenie, ustalona na podstawie średniej dla gminy, a w przypadku braku danych – średniej dla powiatu, a w przypadku braku danych – średniej dla województwa właściwego dla miejsca położenia ubezpieczonych upraw, w czasie zbioru poprzedzającego okres ubezpieczenia;
  - cena brutto wynikająca z umowy kontraktacji w przypadku plonu będącego przedmiotem kontraktacji;
  - udokumentowana wartość sadzonek drzew, krzewów owocowych, truskawek lub średnia ich wartość, ustalona na podstawie średniej dla gminy, a w przypadku braku danych – średniej dla powiatu, a w przypadku braku danych – średniej dla województwa właściwego dla miejsca położenia ubezpieczonych upraw w czasie zawierania ubezpieczenia.
- Sumę ubezpieczenia upraw:
  - plonujących kilkakrotnie w ciągu roku stanowi wartość plonu całorocznego tych upraw;
  - wysiewanych kilkakrotnie w ciągu roku na to samo miejsce i zbieranych kilka razy w ciągu roku stanowi łączna wartość plonu całorocznego tych upraw (np. rzodkiewka).

- Deklarowane przez Ubezpieczającego sumy ubezpieczenia przeliczone na 1 ha upraw nie mogą przekroczyć maksymalnych sum ubezpieczenia określonych w rozporządzeniu ministra właściwego do spraw rolnictwa.
- Każdorazowa wypłata odszkodowania pomniejsza kwotę pozostającą do wypłaty wynikającą z sumy ubezpieczenia.
- Każdorazowa wypłata odszkodowania pomniejsza kwotę wynikającą z sumy ubezpieczenia. W razie wypłaty odszkodowania kolejnego pomniejszenie jest dokonywane od kwoty, która pozostała wskutek uprzedniej wypłaty odszkodowania.
- Ustalona w umowie ubezpieczenia i potwierdzona w dokumentacji ubezpieczenia suma ubezpieczenia stanowi górną granicę odpowiedzialności Towarzystwa.

Początek i koniec odpowiedzialności Towarzystwa

§ 6

- Jeżeli nie umówiono się inaczej, z zastrzeżeniem ust. 3–6, odpowiedzialność Towarzystwa rozpoczyna się od dnia następującego po zawarciu umowy ubezpieczenia, nie wcześniej jednak niż od dnia zapłacenia składki lub jej pierwszej raty.
- Umowa ubezpieczenia zawierana jest na okres wskazany w umowie ubezpieczenia, nie dłuższy jednak niż 12 miesięcy.
- Towarzystwo odpowiada za szkody powstałe w okresie ubezpieczenia z zastrzeżeniem, że:
  - w przypadku szkód będących następstwem ujemnych skutków przezimowania Towarzystwo odpowiada za szkody powstałe od 1 grudnia;
  - w przypadku szkód spowodowanych suszą Towarzystwo odpowiada za szkody powstałe od 21 marca;
  - w przypadku szkód spowodowanych przymrozkami wiosennymi Towarzystwo odpowiada za szkody powstałe od 15 kwietnia.
- W przypadku ubezpieczenia upraw rolnych od ryzyka szkód spowodowanych przez: powódź, suszę, grad, przymrozki wiosenne, huragan, deszcz nawalny, piorun, obsunięcie się ziemi, lawinę odpowiedzialność Towarzystwa rozpoczyna się po upływie okresu karencji.
- W przypadku rozszerzenia ochrony ubezpieczeniowej o ryzyko pożaru odpowiedzialność Towarzystwa z tego tytułu rozpoczyna się po upływie okresu karencji w zakresie rozszerzonym o ryzyko pożaru.
- W przypadku obowiązkowego ubezpieczenia upraw rolnych od ryzyka szkód spowodowanych przez ujemne skutki przezimowania odpowiedzialność Towarzystwa rozpoczyna się od dnia zawarcia umowy ubezpieczenia obowiązkowego, z tym że powinna być ona zawarta nie później niż w terminie do 1 grudnia.
- Odpowiedzialność Towarzystwa za szkody w poszczególnych uprawach rolnych objętych ubezpieczeniem kończy się:
  - z dniem 30 kwietnia – w przypadku szkód będących następstwem ujemnych skutków przezimowania;
  - z dniem 30 czerwca – w przypadku szkód będących następstwem przymrozków wiosennych;
  - z dniem 30 września – w przypadku szkód spowodowanych przez suszę;
  - z dniem 31 sierpnia dla owoców wiśni, czereśni i moreli;
  - z dniem 31 sierpnia dla rzepaku i rzepiku;
  - z dniem 15 września dla zbóż, w tym gryki;
  - z dniem 30 września dla chmielu i tytoniu;
  - z dniem 31 października dla ziemniaków, cebuli, roślin strączkowych, owoców drzew i krzewów owocowych z wyłączeniem owoców wiśni, czereśni, moreli i jabłoni;
  - z dniem 15 listopada dla kukurydzy;
  - z dniem 30 listopada dla owoców jabłoni, buraków cukrowych, warzyw gruntowych z wyłączeniem cebuli.
  - z upływem 90 dni od wysadzenia roślin lub wysiewu nasion – dla warzyw gruntowych uprawianych na zbiór pęczkowy, nie później jednak niż z chwilą zbioru lub rozwiązania umowy ubezpieczenia.

Zawarcie umowy

§ 7

1. Umowy ubezpieczenia Towarzystwo zawiera na wniosek Ubezpieczającego.
2. Umowy dotowanych ubezpieczeń upraw rolnych Towarzystwo zawiera na wniosek Ubezpieczającego do wyczerpania w danym roku limitu dopłat. Wysokość tych dopłat określona jest w umowach w sprawie dopłat, o których mowa w art. 9 ust. 1 Ustawy o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich z dnia 7 lipca 2005 r.
3. Rolnik, w rozumieniu art. 4 ust. 1 lit. a rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady Europy nr 1307/2013, który uzyskał płatności bezpośrednio w rozumieniu przepisów o płatnościach w ramach systemu wsparcia bezpośredniego, jest obowiązany zawrzeć umowę ubezpieczenia obowiązkowego upraw wymienionych w § 3 ust. 1 od ryzyka wystąpienia szkód spowodowanych przez: powódź, suszę, grad, ujemne skutki przezimowania lub przymrozki wiosenne.
4. Przed zawarciem umowy ubezpieczenia Ubezpieczający ma obowiązek na żądanie Towarzystwa umożliwić przeprowadzenie lustracji upraw wymienionych we wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia.

§ 8

W przypadku gdy po zawarciu przez producenta rolnego umowy ubezpieczenia posiadanie gospodarstwa rolnego przeszło na innego producenta rolnego, prawa i obowiązki producenta rolnego wynikające z umowy ubezpieczenia przechodzą na tego producenta rolnego. Umowa ubezpieczenia ulega rozwiązaniu z upływem okresu, na który została zawarta, chyba że producent rolny obejmujący gospodarstwo rolne w posiadanie wypowiedzi ją przed upływem 30 dni od dnia objęcia gospodarstwa rolnego w posiadanie. W przypadku wypowiedzenia umowy ubezpieczenia rozwiązuje się ona z upływem 30 dni następujących po dniu objęcia gospodarstwa rolnego w posiadanie.

§ 9

1. Ochrona ubezpieczeniowa wygasa:
  - 1) w przypadku wypowiedzenia, o którym mowa w § 8;
  - 2) z upływem okresu, na jaki została zawarta umowa ubezpieczenia;
  - 3) w przypadku wypowiedzenia umowy na podstawie § 9 ust. 6;
  - 4) w przypadku wypowiedzenia umowy na podstawie § 12 ust. 3;
  - 5) z chwilą odstąpienia od umowy.
2. W przypadku wygaśnięcia ochrony ubezpieczeniowej przed upływem przewidzianego w umowie okresu Ubezpieczającemu przysługuje zwrot składki za okres niewykorzystanej ochrony ubezpieczeniowej.
3. Jeżeli umowa ubezpieczenia jest zawarta na okres dłuższy niż 6 miesięcy, Ubezpieczający ma prawo odstąpienia od umowy ubezpieczenia w terminie 30 dni, a w przypadku gdy Ubezpieczający jest przedsiębiorcą – w terminie 7 dni od dnia zawarcia umowy. Odstąpienie od umowy ubezpieczenia nie zwalnia Ubezpieczającego z obowiązku zapłaty składki za okres, w jakim Towarzystwo udzielało ochrony ubezpieczeniowej.
4. W przypadku gdy Towarzystwo ponosi odpowiedzialność jeszcze przed zapłaceniem składki lub jej pierwszej raty, a składka lub jej pierwsza rata nie zostały zapłacone w terminie określonym w umowie, Towarzystwo może wypowiedzieć umowę ze skutkiem natychmiastowym i żądać zapłaty składki za okres, przez który ponosiło odpowiedzialność.
5. W razie opłacania składki w ratach niezapłacenie w terminie kolejnej raty składki może powodować ustanie odpowiedzialności Towarzystwa tylko wtedy, gdy Towarzystwo po upływie terminu zapłaty składki wezwało Ubezpieczającego do zapłaty z zagrożeniem, że brak zapłaty w terminie 7 dni od dnia otrzymania wezwania spowoduje ustanie odpowiedzialności. W przypadku braku takiego wezwania ze strony Towarzystwa umowa ubezpieczenia ulega rozwiązaniu wraz z końcem okresu, na jaki ją zawarto.
6. W przypadku ujawnienia okoliczności, która pociąga za sobą istotną zmianę prawdopodobieństwa zajścia wypadku ubezpieczeniowego, każda ze stron może żądać odpowiedniej zmiany wysokości składki, poczynając od chwili, w której zaszła ta okoliczność, nie wcześniej jednak niż od początku bieżącego okresu ubezpieczenia. W przypadku zgłoszenia takiego żądania druga strona może w terminie 14 dni wypowiedzieć umowę ze skutkiem natychmiastowym.

Składka ubezpieczeniowa

§ 10

1. Składkę za ubezpieczenie upraw rolnych oblicza się według stawek taryfowych obowiązujących w dniu zawarcia umowy.
2. Wysokość składki ustala się w zależności od:
  - 1) wysokości sumy ubezpieczenia ustalonej zgodnie z zasadami określonymi w § 5;
  - 2) rodzaju uprawy i jej odmiany stanowiącej przedmiot ubezpieczenia;
  - 3) klasy użytków rolnych, na których ma być prowadzona uprawa;
  - 4) miejsca położenia upraw;
  - 5) stawek określonych w taryfie, wyrażonych w procentach sumy ubezpieczenia za poszczególne ryzyka lub pakiety ryzyk;
  - 6) szkodowości klienta w ciągu ostatnich 3 lat;
  - 7) indywidualnej oceny ryzyka w związku z wykonaną lustracją uprawy.
3. Ubezpieczający opłaca składkę pomniejszoną o kwotę dopłaty wypłacanej przez ministra właściwego do spraw rolnictwa. Ubezpieczenie, o którym mowa w § 4 ust. 3, nie jest objęte dopłatami – składka z tytułu rozszerzenia odpowiedzialności Towarzystwa za ryzyko pożaru ustalana jest odrębnie i opłacana w całości przez Ubezpieczającego.
4. Wysokość dopłaty do stawek jest określana corocznie w Rozporządzeniu Rady Ministrów i wynosi do 65% składki z tytułu ubezpieczenia upraw, o których mowa w § 3 ust. 1, jeżeli stawki taryfowe ubezpieczenia upraw od wszystkich rodzajów ryzyka, o których mowa w § 2 ust. 2, nie przekraczają 9% sumy ubezpieczenia, a w przypadku:
  - 1) upraw prowadzonych na użytkach rolnych klasy V – nie przekraczają 12% sumy ubezpieczenia tych upraw;
  - 2) upraw prowadzonych na użytkach rolnych klasy VI – nie przekraczają 15% sumy ubezpieczenia tych upraw.
5. W przypadku ubezpieczenia upraw od wszystkich rodzajów ryzyka, o których mowa odpowiednio w § 2 ust. 2, Towarzystwo może określić stawki taryfowe ubezpieczenia wyższe niż określone w ust. 4.
6. Jeżeli określone przez Towarzystwo stawki taryfowe ubezpieczenia przekroczy odpowiednio 9%, 12% i 15% sumy ubezpieczenia upraw, o których mowa w § 3 ust. 1, z wyłączeniem upraw drzew i krzewów owocowych oraz truskawek, od wszystkich rodzajów ryzyka, o których mowa w § 2 ust. 2, dopłaty przysługują w wysokości stanowiącej iloraz:
  - 1) iloczynu wysokości dopłat określonej w Rozporządzeniu Rady Ministrów i odpowiednio liczby 9, 12 lub 15 oraz
  - 2) sumy ustalonych przez Towarzystwo stawek taryfowych ubezpieczenia od rodzajów ryzyka objętych ubezpieczeniem, o których mowa w § 2 ust. 2, z wyłączeniem ryzyka suszy i ujemnych skutków przezimowania, nie większej jednak niż określona w ust. 4.
7. Jeżeli określone przez Towarzystwo stawki taryfowe ubezpieczenia przekroczy odpowiednio 9%, 12% i 15% sumy ubezpieczenia upraw drzew i krzewów owocowych oraz truskawek od wszystkich rodzajów ryzyka, o których mowa w § 2 ust. 2, dopłaty przysługują w wysokości określonej w ust. 4.
8. W przypadku zawarcia umowy ubezpieczenia obejmującej jeden rodzaj ryzyka albo kilka rodzajów ryzyka wybranych przez Ubezpieczającego z tych, o których mowa w § 2 ust. 2, dopłaty przysługują w wysokości do 65% składki z tytułu ubezpieczenia upraw, o których mowa w § 3 ust. 1, jeżeli określone przez Towarzystwo stawki taryfowe ubezpieczenia od jednego rodzaju ryzyka lub łącznie od kilku wybranych rodzajów ryzyka nie przekroczy stawek taryfowych ubezpieczenia określonych w ust. 4, z uwzględnieniem ust. 9 i 10.
9. Jeżeli określone przez Towarzystwo stawki taryfowe ubezpieczenia z tytułu ubezpieczenia upraw, o których mowa w § 3 ust. 1, z wyłączeniem upraw drzew i krzewów owocowych oraz truskawek, przekroczy stawki taryfowe ubezpieczenia określone w ust. 4, dopłaty przysługują w wysokości stanowiącej iloraz:
  - 1) iloczynu wysokości dopłat określonej w Rozporządzeniu Rady Ministrów i odpowiednio liczby 9, 12 lub 15 oraz
  - 2) sumy ustalonych przez Towarzystwo stawek taryfowych ubezpieczenia od rodzajów ryzyka objętych ubezpieczeniem, o których mowa w § 2 ust. 2, z wyłączeniem ryzyka suszy i ujemnych skutków przezimowania, nie większej jednak niż określona w ust. 4.

- Jeżeli określone przez Towarzystwo stawki taryfowe ubezpieczenia upraw drzew i krzewów owocowych oraz truskawek przekroczą stawki taryfowe ubezpieczenia określone w ust. 4, dopłaty przysługują w wysokości określonej w ust. 4.
- W przypadku gdy uprawa rolna, o której mowa w § 3 ust. 1, jest prowadzona na działce ewidencyjnej, na której występują użytki rolne różnych klas, przy ustalaniu stawek taryfowych ubezpieczenia Towarzystwo uwzględnia klasę tych użytków rolnych, których powierzchnia jest największa, zgodnie z oświadczeniem złożonym przez producenta rolnego w tym zakresie.
- Na wniosek Ubezpieczającego płatność składki z umowy ubezpieczenia może być rozłożona na dwie raty. Ostatnia rata składki powinna być zapłacona najpóźniej do 15 lipca roku zbioru plonów.
- W razie zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, jeżeli wypłacane odszkodowanie powoduje wyczerpanie sumy ubezpieczenia, rata składki ubezpieczeniowej, której termin płatności przypada po dniu wypłaty odszkodowania, staje się natychmiast wymagalna i płatna w dniu wypłaty odszkodowania.
- informację o zamiarze przystąpienia do zbioru plonu lub wykonania zabiegów agrotechnicznych związanych z zastosowaniem uprawy zamiennej bądź dokonania zabiegów agrotechnicznych zabezpieczających przed powiększeniem szkody;
- szacunkową wartość powstałej szkody.
- W razie naruszenia z winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa obowiązku, o którym mowa w ust. 1, Towarzystwo może odpowiednio zmniejszyć świadczenie, jeżeli naruszenie przyczyniło się do zwiększenia szkody lub uniemożliwiło ustalenie okoliczności i skutków wypadku. Skutki braku zawiadomienia Towarzystwa o wypadku nie następują, jeżeli Towarzystwo w terminie wyznaczonym do zawiadomienia otrzymało wiadomość o okolicznościach, które należało podać do jego wiadomości.

Ustalenie wysokości szkody i odszkodowania

§ 14

- Ubezpieczający nie może dokonywać zmian w miejscu szkody do czasu dokonania oględzin przez przedstawiciela Towarzystwa, który jest obowiązany do dokonania oględzin w ciągu 14 dni od otrzymania zgłoszenia, chyba że zmiana była niezbędna ze względów gospodarczych lub zabezpieczała szkodę przed jej powiększeniem.
- Postanowień ust. 1 w zakresie dotyczącym obowiązku dokonania oględzin w ciągu 14 dni od dnia otrzymania zgłoszenia nie stosuje się, jeżeli dokonanie oględzin w tym terminie jest niemożliwe z przyczyn niezależnych od Towarzystwa. Towarzystwo dokonuje oględzin niezwłocznie, nie później niż w ciągu 3 dni, po ustąpieniu tych przyczyn.
- Jeżeli Ubezpieczający zamierza dokonać zbioru ubezpieczonej, dotkniętej szkodą uprawy lub wykonać zabiegi agrotechniczne związane z zastosowaniem uprawy zastępczej, zobowiązany jest poinformować Towarzystwo o planowanym zbiorze uprawy lub zamiarze wykonania zabiegów agrotechnicznych przed dokonaniem tych zmian i uzyskać wyrażoną w formie pisemnej lub z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej zgodę Towarzystwa na zmianę stanu uprawy rolnej oraz pozostawić poletko kontrolne, tzn. pas niezebranych plonów w środkowej części pola, o szerokości nie mniejszej niż 4 m dla rzepaku i roślin strączkowych oraz 2 m dla pozostałych upraw, przebiegający przez całą długość pola, w przypadku owoców drzew i krzewów owocowych oraz chmielu należy w środkowej części plantacji pozostawić minimum jeden rząd drzew (krzewów).
- Poletko kontrolne Ubezpieczający powinien pozostawić w stanie niezmiennym do czasu ustalenia przez Towarzystwo wysokości szkody, ale nie dłużej niż przez 14 dni od daty otrzymania przez Towarzystwo zawiadomienia o szkodzie.

Ustalenie wysokości szkody i odszkodowania

§ 15

- Ustalenie wysokości szkody w ubezpieczonych uprawach rolnych dokonuje przedstawiciel Towarzystwa w obecności Ubezpieczającego lub osoby przez niego upoważnionej. Nieobecność Ubezpieczającego zawiadomionego o terminie oględzin nie wstrzymuje ustalenia wysokości szkody.
- Wysokość szkody ustala się oddzielnie na każdym polu.
- Symptomami wystąpienia ryzyka w szczególności są:
  - grad: złamanie, ścięcie, wgniecenie, wybicia, ślady po uderzeniach (ocętkowanie), rozcięcie, przecięcie części lub całych roślin i ich obtłuczenia;
  - ujemne skutki przezimowania: brunatnienie i gnienie roślin, oderwanie części nadziemnej od korzenia, ubytki blaszki liściowej i masy korzenia oraz rozsądzenie tkanek rośliny wskutek zmiany turgoru wywołanej ujemnymi temperaturami;
  - działania ujemnych temperatur, w tym przymrozki wiosenne: rozerwanie błon komórkowych wskutek zamarzania soku komórkowego w tkankach rośliny, doprowadzające do zamierania całej rośliny lub jej części oraz części generatywnych roślin;
  - powódź: wygnicie, żółknięcie, zamulenie, wypłukanie z podłoża, wyrwanie roślin lub części roślin, zastoiska wodne;
  - susza: nieodwracalna utrata turgoru w komórkach roślin (wiednięcie), wysychanie i obumieranie całych roślin lub ich części generatywnych

Prawa i obowiązki stron umowy ubezpieczenia

§ 11

- Ubezpieczający obowiązany jest podać do wiadomości Towarzystwa wszystkie znane sobie okoliczności, o które Towarzystwo zapytuje w formularzu oferty albo przed zawarciem umowy w innych pismach. Jeżeli Ubezpieczający zawiera umowę przez przedstawiciela, obowiązek ten ciąży również na przedstawicielu i obejmuje ponadto okoliczności jemu znane. W razie zawarcia przez ubezpieczyciela umowy ubezpieczenia mimo braku odpowiedzi na poszczególne pytania pominięte okoliczności uważa się za nieistotne.
- W czasie trwania umowy ubezpieczenia Ubezpieczający obowiązany jest zgłaszać zmiany okoliczności wymienionych w ustępie poprzedzającym.
- Towarzystwo nie ponosi odpowiedzialności za skutki okoliczności, które z naruszeniem obowiązków wymienionych w § 11 ust. 1 i 2 nie zostały podane do jego wiadomości. Jeżeli do naruszenia doszło z winy umyślnej, w razie wątpliwości przyjmuje się, że wypadek przewidziany umową i jego następstwa są skutkiem okoliczności, o których mowa w zdaniu poprzedzającym.

§ 12

- Ubezpieczający zobowiązany jest dokonać zasiewu (wysadzenia) roślin i zbioru plonów w terminach agrotechnicznych właściwych dla danej uprawy oraz wykonywać zabiegi uprawowe i ochronne.
- Ubezpieczający jest zobowiązany umożliwić Towarzystwu sprawdzenie w każdym czasie ilościowego i jakościowego stanu oraz wartości ubezpieczonych upraw, a po powstaniu szkody podać do wiadomości Towarzystwa wszystkie znane okoliczności pozwalające ustalić rozmiar szkody.
- Jeżeli Towarzystwo dokonało sprawdzenia stanu ubezpieczonych upraw przy zawarciu umowy, uniemożliwienie Towarzystwu dokonania sprawdzenia stanu ubezpieczonych upraw w okresie karencji stanowi ważny powód wypowiedzenia umowy w rozumieniu art. 812 § 5 Kodeksu cywilnego. W takim przypadku Towarzystwo może wypowiedzieć umowę ze skutkiem natychmiastowym.

§ 13

- Ubezpieczający ma obowiązek zawiadomienia Towarzystwa o zaistniałym wypadku ubezpieczeniowym w terminie 3 dni roboczych od jego zajścia lub uzyskania informacji o jego zajściu.
- W celu przyspieszenia ustalenia okoliczności i skutków wypadku zawiadomienie, o którym mowa w ust. 1, powinno zawierać:
  - imię i nazwisko Ubezpieczającego;
  - adres zamieszkania oraz numer telefonu, faksu lub adres poczty elektronicznej;
  - datę, przyczynę i miejsce zajścia wypadku ubezpieczeniowego;
  - wykaz zawierający nazwę uszkodzonej rośliny, powierzchnię uprawy, nazwę lub numer pola, nazwę miejscowości, w której położona jest zniszczona uprawa;

- oraz przyspieszone dojrzewanie, powodujące ubytek masy plonu głównego:
- f) huragan: wyrwanie roślin z naturalnego podłoża, złamanie, naderwanie, oderwanie, pęknięcie
  - g) deszcz nawalny: zamulenie, złamanie, pęknięcia, wybicia, naderwania, oderwania roślin lub ich części, zaskorupienie gleby uniemożliwiające wschody roślin, erozja wodna powodująca wyrwanie lub wypłukanie roślin lub nasion z gleby;
  - h) piorun: spalenie roślin lub osmolenie sadzą lub dymem;
  - i) lawina lub obsunięcie się ziemi: ścięcie, złamanie, popękanie, wyrwanie z podłoża, zamulenie, zasypianie materią organiczną lub mineralną roślin uniemożliwiające lub ograniczające ich plonowanie.
4. Za podstawę do obliczenia wysokości szkody przyjmuje się:
- 1) rzeczywistą powierzchnię pola lub jego części, na której uprawa została uszkodzona lub zniszczona (ustaloną w wyniku bezpośredniego pomiaru, na podstawie wniosku o przyznanie płatności bezpośrednich do gruntów rolnych lub innej dokumentacji gospodarstwa), nie większą jednak od powierzchni podanej we wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia;
  - 2) określony w procentach stopień utraty plonu, ustalony na gruncie na podstawie wykonanej analizy uszkodzeń roślin, z zastrzeżeniem postanowień ust. 5;
  - 3) wydajności lub wartości plonu z 1 ha podanej we wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia lub rzeczywistej, określonej przez przedstawiciela Towarzystwa w obecności właściciela upraw lub osoby przez niego upoważnionej, nie wyższej jednak niż podana we wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia; w przypadku ustalenia, że wydajność lub wartość plonu jest niższa o co najmniej 20% od wartości określonej we wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia, ustala się rzeczywistą wydajność lub wartość plonu;
  - 4) ceny jednostkowej plonu podanej we wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia, nie wyższej jednak od rynkowej ceny skupu występującej na terenie gminy, a w przypadku braku danych – średniej dla powiatu, a w przypadku braku danych – średniej dla województwa właściwego dla miejsca położenia ubezpieczonych upraw w dniu powstania szkody;
  - 5) liczby zniszczonych drzew lub krzewów oraz wartości jednostkowej sadzonek przyjętej do ubezpieczenia.
5. W przypadku powstania szkody ustalenie stopnia utraty wartości plonu uzależnione jest od:
- 1) okresu, w którym powstała szkoda;
  - 2) rodzaju uszkodzonej uprawy;
  - 3) fazy rozwoju roślin, w jakiej znajdowały się uprawy w dniu szkody.
6. Odszkodowanie ustala się w kwocie odpowiadającej wysokości szkody, ale nie wyższej niż suma ubezpieczenia, z uwzględnieniem udziału własnego lub franszyzy redukcyjnej, o których mowa w § 4 ust. 5 i 7.
7. W przypadku wystąpienia szkody całkowitej przyjmuje się poniższe wartości utraty plonu:
- 1) dla roślin uprawnych (z wyjątkiem warzyw gruntowych i tytoniu), gdy szkoda całkowita powstała: przed 15 kwietnia – 17% wartości plonu; od 15 kwietnia do 10 maja – 40% wartości plonu; od 11 maja do 31 maja – 60% wartości plonu; po 31 maja – 90% wartości plonu;
  - 2) dla warzyw gruntowych, gdy szkoda całkowita powstała do 31 maja, jak również po tym terminie, gdy szkoda całkowita powstanie w czasie 30 dni od wysadzenia roślin lub wysiewu nasion – 25% wartości plonu, po tym okresie – 90% wartości plonu;
  - 3) dla drzew i krzewów owocowych oraz truskawek (nasadzenia) – 100% wartości sadzonek drzew, krzewów owocowych oraz truskawek;
  - 4) dla owoców drzew i krzewów owocowych – 80% wartości plonu;
  - 5) dla owoców truskawek – 70% wartości plonu;
  - 6) dla tytoniu: gdy rośliny zostały zniszczone całkowicie przed terminem obowiązkowego zniszczenia rozsady – 100% wartości rozsady, po tym terminie przy całkowitej utracie plonu – 70% wartości plonu.
8. Za część pola, która stanowi podstawę do obliczenia wysokości szkody wskazaną w § 15 ust. 4 pkt 1, uznaje się obszar pola, na którym powstała szkoda wskutek wystąpienia ubezpieczonego ryzyka, nie mniejszy niż:
- 0,1 ha – na polu o pow. do 10 ha; 0,5 ha – na polu o pow. od 10 ha do 20 ha; 1 ha – na polu o pow. 20 ha i więcej.
9. W razie wystąpienia szkód wtórnych wysokość każdej następnej szkody ustala się z uwzględnieniem wysokości poprzednio ustalonych szkód.
10. W ubezpieczeniu upraw wysiewanych, wysadzanych lub plonujących kilkakrotnie w ciągu roku do wyliczenia odszkodowania przyjmujemy plon upraw, który uległ szkodzie w jednym cyklu; a w przypadku roślin, których plony zbierane są sukcesywnie w miarę dojrzewania – do wyliczenia odszkodowania przyjmujemy wartość plonu zmniejszoną o ilość (wartość) plonu zebranego przed szkodą.
11. W uprawach roślin ozimych, uszkodzonych przez skutki złego przezimowania zakwalifikowanie szkody jako szkoda całkowita uzależnione jest od stwierdzenia na gruncie mniejszego od niżej określonego, minimalnego zagęszczenia roślin żywych:
- 1) dla pszenicy ozimej 130 roślin na 1 m²;
  - 2) dla pszenżyta ozimego i jęczmienia ozimego 90 roślin na 1 m²;
  - 3) dla żyta ozimego 100 roślin na 1 m²;
  - 4) dla rzepaku i rzepiku ozimego 15 roślin na 1 m²;
  - 5) dla rzepaku ozimego wysiewanego punktowo 12 roślin na 1 m²;
  - 6) dla grochu ozimego 40 roślin na 1 m²;
  - 7) dla wyki ozimej 65 roślin na 1 m².

Wypłata odszkodowania

§ 16

1. Towarzystwo wypłaca odszkodowanie w terminie 30 dni od dnia otrzymania zawiadomienia o wypadku.
2. Jeżeli w terminie określonym w ust. 1 wyjaśnienie okoliczności koniecznych do ustalenia odpowiedzialności Towarzystwa albo wysokości odszkodowania okazało się niemożliwe, odszkodowanie wypłaca się w terminie 14 dni od dnia, w którym przy zachowaniu należytej staranności wyjaśnienie tych okoliczności było możliwe. Jednakże bezsporną część odszkodowania Towarzystwo wypłaca w terminie określonym w ust. 1.
3. Po otrzymaniu zgłoszenia roszczenia Towarzystwo podejmuje postępowanie dotyczące ustalenia stanu faktycznego zdarzenia, zasadności zgłoszonych roszczeń i wysokości odszkodowania. Ponadto w terminie 7 dni od dnia otrzymania zgłoszenia informuje o tym Ubezpieczającego, jeżeli nie jest on osobą występującą z tym zawiadomieniem, a także informuje osobę występującą z roszczeniem, pisemnie lub w inny sposób, na jaki osoba ta wyraziła zgodę, jakie dokumenty są potrzebne do ustalenia odpowiedzialności Towarzystwa lub wysokości odszkodowania, jeżeli jest to niezbędne do dalszego prowadzenia postępowania.
4. Jeżeli w terminach określonych w ust. 1 i 2 Towarzystwo nie wypłaci odszkodowania, zawiadamia na piśmie osobę zgłaszającą roszczenie o przyczynach niezaspokojenia roszczenia w całości lub w części.
5. Jeżeli odszkodowanie nie przysługuje lub przysługuje w innej wysokości niż określona w zgłoszonym roszczeniu, Towarzystwo informuje o tym pisemnie osobę zgłaszającą roszczenie, wskazując na okoliczności i podstawę prawną uzasadniającą całkowitą lub częściową odmowę wypłaty odszkodowania oraz pouczając o możliwości dochodzenia roszczeń na drodze postępowania sądowego.

Wyłączenia odpowiedzialności Towarzystwa

§ 17

1. Towarzystwo jest wolne od odpowiedzialności, jeżeli Ubezpieczający wyrządził szkodę umyślnie. W przypadku rażącego niedbalstwa odszkodowanie nie należy się, chyba że zapłata odszkodowania odpowiada w danych okolicznościach względem słuszności.
2. Towarzystwo nie ponosi odpowiedzialności za szkody wyrządzone umyślnie przez osobę, z którą Ubezpieczający pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym.
3. Towarzystwo nie ponosi odpowiedzialności za szkody powstałe na skutek złego przezimowania w uprawach, które przed zakończeniem jesiennej wegetacji nie spełniały poniższych kryteriów:
  - 1) pszenica ozima – min. 250 roślin/1 m²;
  - 2) żyto ozime – min. 200 roślin/1 m²;
  - 3) pszenżyto ozime – min. 200 roślin/1 m²;

- 4) jęczmień ozimy – min. 200 roślin/1 m²;
  - 5) rzepak ozimy i rzepik ozimy – min. 30 roślin na 1 m²;
  - 6) dla rzepaku ozimego wysiewanego punktowo min. 20 roślin na 1 m²;
  - 7) dla grochu ozimego 75 roślin na 1 m²;
  - 8) dla wyki ozimej 140 roślin na 1 m².
4. Towarzystwo nie odpowiada za szkody powstałe wskutek (co oznacza istnienie adekwatnego związku przyczynowo-skutkowego):
- 1) chorób (nawet jeżeli wystąpienie zdarzenia przyczyniło się do rozprzestrzenienia chorób), szkodników, gryzoni lub zwierzyny łownej;
  - 2) zalania terenu, które nastąpiło z winy Ubezpieczającego wskutek wadliwego działania lub uszkodzenia urządzeń odwadniających, wodociągowych, zbiorników wodnych lub innych podobnych urządzeń;
  - 3) nieprzestrzegania terminów agrotechnicznych lub wadliwie wykonanych zabiegów agrotechnicznych;
  - 4) powodzi, powstałe w uprawach na gruntach położonych pomiędzy zbiornikiem lub ciekim wodnym a wałem ochronnym.
5. Towarzystwo nie odpowiada za szkody w uprawach rolnych objętych ubezpieczeniem:
- 1) po dokonaniu zbioru plonów;
  - 2) z chwilą całkowitego zniszczenia danej uprawy na skutek innych zdarzeń niż wchodzące w zakres ubezpieczenia.

Postępowanie reklamacyjne odwoławcze

§ 18

1. Ubezpieczającemu, Ubezpieczonemu, Uprawnionemu z umowy ubezpieczenia, Poszukującemu ochrony ubezpieczeniowej przysługuje prawo do wniesienia reklamacji zawierającej zastrzeżenia dotyczące usług świadczonych przez Towarzystwo, w tym w szczególności dotyczące ustalenia odpowiedzialności, zasadności zgłoszonych roszczeń lub wysokości świadczenia.
2. Reklamacja może być złożona w każdej jednostce Towarzystwa obsługującej podmioty wskazane w ust. 1 niniejszego paragrafu.
3. Reklamacja może być złożona:
  - a) w formie pisemnej – osobiście, w jednostce Towarzystwa obsługującej osoby wskazane w ust. 1 niniejszego paragrafu albo przesyłką pocztową w rozumieniu art. 3 pkt 21 Ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe;
  - b) ustnie – telefonicznie albo osobiście do protokołu podczas wizyty w jednostce, o której mowa w pkt 1 niniejszego paragrafu;
  - c) w formie elektronicznej z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej:
    - na adres poczta@ubezpieczeniapocztowe.pl;
    - poprzez stronę internetową: www.ubezpieczeniapocztowe.pl.
4. Towarzystwo udziela odpowiedzi na reklamację w postaci papierowej lub za pomocą innego trwałego nośnika informacji. Wyłącznie na wniosek składającego reklamację Towarzystwo może udzielić odpowiedzi pocztą elektroniczną.
5. Towarzystwo udziela odpowiedzi na reklamację bez zbędnej zwłoki, jednak nie później niż w terminie 30 dni od dnia jej otrzymania. Do zachowania terminu wystarczy wysłanie odpowiedzi przed jego upływem.
6. W szczególnie skomplikowanych przypadkach uniemożliwiających rozpatrzenie reklamacji i udzielenie odpowiedzi w terminie, o którym mowa w ust. 5 niniejszego paragrafu, Towarzystwo w informacji przekazywanej składającemu reklamację:
  - a) wyjaśnia przyczynę opóźnienia;
  - b) wskazuje okoliczności, które muszą zostać ustalone dla rozpatrzenia sprawy;
  - c) określa przewidywany termin rozpatrzenia reklamacji i udzielenia odpowiedzi, który nie może przekroczyć 60 dni od dnia otrzymania reklamacji.
7. Składającemu reklamację będącemu osobą fizyczną przysługuje prawo złożenia wniosku o rozpatrzenie sprawy przez Rzecznika Finansowego, w szczególności w przypadku: nieuwzględnienia roszczeń osoby zgłaszającej reklamację w trybie rozpatrywania reklamacji oraz niewykonania czynności wynikających z reklamacji rozpatrzonej

zgodnie z wolą osoby zgłaszającej reklamację w terminie określonym w odpowiedzi na tę reklamację (nie dłuższym niż 30 dni od dnia sporządzenia odpowiedzi).

8. Na wniosek składającego reklamację będącego osobą fizyczną spór z Towarzystwem może zostać poddany pozasądowemu postępowaniu w sprawie rozwiązywania sporów między klientem a podmiotem rynku finansowego przeprowadzonemu przez Rzecznika Finansowego (szczegółowe informacje w tym zakresie dostępne są na stronie internetowej Rzecznika Finansowego: <https://rf.gov.pl>).
9. Powództwo o roszczenia wynikające z umowy ubezpieczenia można wytoczyć albo według przepisów o właściwości ogólnej, albo przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania lub siedziby Ubezpieczającego lub Uprawnionego z umowy ubezpieczenia albo dla miejsca zamieszkania spadkobiercy Ubezpieczającego lub spadkobiercy Uprawnionego z umowy ubezpieczenia.

Postanowienia końcowe

§ 19

1. Umowy zawierane na podstawie niniejszych OWU podlegają prawu polskiemu. W zakresie nieuregulowanym w niniejszych OWU zastosowanie mają przepisy Kodeksu cywilnego, ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej oraz inne właściwe przepisy prawa.
2. Niniejsze Ogólne Warunki Ubezpieczenia zostały zatwierdzone Uchwałą nr 92/2020 Zarządu Poczтового Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych z dnia 10 września 2020 r. i mają zastosowanie do umów zawartych od dnia 21 września 2020 r.